

Izabela Pietrowska

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Funkcjonowanie w szkole wyższej studentów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się

W ciągu ostatnich kilku lat w Polsce pojawiło się zainteresowanie osobami dorosłymi ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się (głównie z dysleksją)¹. W naszym kraju wciąż nie ma jednak wyczerpującej literatury poświęconej studentom zmagającym się m.in. z dysleksją, dysgrafią, dysortografią, dyskalkulią, zwłaszcza w aspekcie ich funkcjonowania w szkołach wyższych.

Specyficzne trudności w uczeniu się

Terminem specyficznych trudności w uczeniu się (w skrócie SLD, czyli *specific learning difficulties*) można określić „wąskozakresowe trudności w przyswajaniu umiejętności szkolnych, np. w czytaniu i pisaniu, lub w matematyce, u dzieci o normalnym rozwoju umysłowym”². W Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD-10 (*The ICD-10 Classification of Mental and Behavioural Disorders: Clinical descriptions and diagnostic guidelines*)³ przyjętej przez Światową Organizację Zdrowia (*World Health Organization*) trudności te wymienione są w punkcie F81:

¹ Omawiane zagadnienie zostało podjęte m.in. w: M. Bogdanowicz, *Portrety nie tylko sławnych osób z dysleksją*, Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2008, s. 5–320; M. Bogdanowicz, *Dysleksja w wieku dorosłym*, Harmonia Universalis, Gdańsk 2012, s. 11–344; M. Łockiewicz, K.M. Bogdanowicz, *Dysleksja u osób dorosłych*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2013, s. 9–142; T. Wejner-Jaworska, *Tak, mam dysleksję – doświadczenia edukacyjne dorosłych osób z dysleksją w oparciu o wywiady narracyjne*, SANTORIdruk.pl, Łódź 2013, s. 7–220.

² M. Bogdanowicz, *O dysleksji, czyli specyficznych trudnościach w czytaniu i pisaniu – odpowiedzi na pytania rodziców i nauczycieli*, Wydawnictwo Popularnonaukowe LINEA, Lublin 1995, s. 23.

³ *The ICD-10 Classification of Mental and Behavioural Disorders: Clinical descriptions and diagnostic guidelines*, World Health Organization, www.who.int/classifications/icd/en/bluebook.pdf (dostęp 9.10.2015).

- F81. Specyficzne zaburzenia rozwoju umiejętności szkolnych
- F81.0. Specyficzne zaburzenia czytania (dysleksja)
- F81.1. Specyficzne zaburzenia opanowania poprawnej pisowni (dysortografia)
- F81.2. Specyficzne zaburzenia umiejętności arytmetycznych (dyskalkulia)
- F81.3. Specyficzne zaburzenia umiejętności szkolnych
- F81.8. Inne zaburzenia rozwojowe umiejętności szkolnych
- F81.9. Zaburzenie rozwojowe umiejętności szkolnych, nieokreślone
- F82. Specyficzne zaburzenie rozwoju funkcji motorycznych (dyspraksja, dysgrafia)
- F83. Mieszane specyficzne zaburzenia rozwojowe⁴.

Według Daniela P. Hallahana i Jamesa M. Kauffmana „specyficzne trudności w uczeniu się to długotrwały stan, najprawdopodobniej pochodzenia neurologicznego, który w sposób wybiórczy manifestuje się poprzez zakłócenia rozwoju, integracji i realizacji werbalnych oraz niewerbalnych zdolności. Specyficzne trudności w uczeniu się występują jako odmienny rodzaj niepełnosprawności przy zachowaniu przeciętnej lub ponadprzeciętnej inteligencji, prawidłowo funkcjonujących systemów sensorycznych, właściwej sprawności motorycznej i adekwatnej możliwości uczenia się. Trudności te manifestują się w bardzo różny sposób, zarówno jeśli chodzi o ich zakres, jak i stopień nasilenia. W ciągu życia mogą one wpływać na poczucie własnej wartości i samoocenę, edukację, aktywność zawodową, społeczną oraz czynności dnia codziennego”⁵.

Marek Selikowitz wyróżnia dwie grupy zakresów uczenia, które związane są ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się. Do pierwszej z nich należą podstawowe umiejętności szkolne, czyli: pisanie, czytanie, arytmetyka, ortografia, rozumienie języka oraz ekspresja językowa. Natomiast do drugiej grupy możemy zaliczyć umiejętności społeczne, ale także umiejętności związane z koordynacją ruchów, organizacją, wytrwałością

⁴ M. Bogdanowicz, *Sytuacja dzieci ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się w polskim systemie oświaty*, wykład zaprezentowany podczas międzynarodowej konferencji *Dyskalkulia – diagnoza, terapia i wsparcie edukacyjne*, Gdańsk 2014.

⁵ M. Kowaluk, *Efektywność terapii pedagogicznej dzieci z trudnościami w uczeniu się*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2009, s. 14.

i samokontrolą. Autor ten używa terminu specyficzne trudności w uczeniu się, gdy występuje znaczne opóźnienie w jakimkolwiek z podanych zakresów⁶.

Specyficzne trudności w uczeniu się „zawierają ukryte problemy z przetwarzaniem poznawczym, które mogą być ukrytą przyczyną więcej niż jednego specyficznego problemu z nauką”⁷. Wiele osób z dysleksją ma dodatkowo do pewnego stopnia dyspraksję oraz inne trudności. Przykładowo około 20% osób z dysleksją ma również dyskalkulię⁸.

Dysleksja (*dyslexia*) są to „specyficzne trudności w nauce czytania (czytanie wolne, żmudne, z licznymi błędami i bez zrozumienia). Dysleksji często towarzyszą trudności w pisaniu”⁹. Osoby z dysleksją czy dyskalkulią mają problemy z płynnością/rytmem nie tylko podczas czytania i pisania, ale także podczas mówienia, przechodzenia przez pasy czy schodzenia po schodach¹⁰.

Dysgrafia (*dysgraphia*) manifestuje się natomiast trudnościami „w opanowaniu właściwego poziomu graficznego pisma (pismo nieczytelne), które są objawem dyspraksji, a więc zaburzenia rozwoju ruchowego”¹¹.

Specyficznymi trudnościami w opanowaniu „poprawnej pisowni (popelnianie błędów, specyficznych i ortograficznych, mimo znajomości zasad pisowni i interpunkcji)”¹² objawia się dysortografia (*dysorthography*).

Dyskalkulię (*dyscalculia*) można zaś określić jako specyficzne trudności w uczeniu się matematyki. Stwierdza się ją „u dziecka o normalnej lub ponadprzeciętnej inteligencji, wykazującego znaczną niezdolność do przyswojenia matematyki”¹³.

⁶ M. Selikowitz, *Dysleksja*, Prószyński i S-ka, Warszawa 1999, s. 12.

⁷ I. Smythe, *Dysleksja: przewodnik dla dorosłych*, Polskie Stowarzyszenie Dysleksji w Luksemburgu, s. 16–17, www.psdlux.org/materiały-do-pobrania.html (dostęp 15.05.2012).

⁸ B. Butterworth, *Neuropsychologiczne mechanizmy w dyskalkulii*, wykład zaprezentowany podczas międzynarodowej konferencji *Dyskalkulia – diagnoza, terapia i wsparcie edukacyjne*, Gdańsk 2014.

⁹ M. Łockiewicz, K.M. Bogdanowicz, *op.cit.*, s. 15.

¹⁰ B. Butterworth, *op.cit.*

¹¹ M. Łockiewicz, K.M. Bogdanowicz, *op.cit.*, s. 15.

¹² *Ibidem*, s. 15.

¹³ P.A. Gindrich, *Funkcjonowanie psychospołeczne uczniów dyslektycznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej, Lublin 2004, s. 29.

Przegląd badań dotyczących funkcjonowania studentów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się

Niezwykle istotne jest pogłębianie wiedzy na temat funkcjonowania studentów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się. Według Michaela Kalmára problem dysleksji dotyczy bowiem około 50 milionów Europejczyków¹⁴. Z badań wynika także, że w ciągu ostatnich 10 lat liczba studentów z dysleksją na uczelniach w Wielkiej Brytanii wzrosła dziesięciokrotnie¹⁵. Szacuje się, że liczba osób z dysleksją sięga tam obecnie 10%–15%¹⁶. W Polsce w 2008 roku odsetek uczniów z dysleksją rozwojową na sprawdzianach szóstoklasistów w Polsce wynosił 9%, a w 2013 roku urósł do prawie 12%¹⁷. Z powyższych danych wynika zatem, że trudności te dotyczą znacznej części społeczeństwa. Student korzystający z wózka inwalidzkiego jest niepełnosprawny ze względu na utrudniony dostęp do gmachu szkoły wyższej, w którym nie ma podjazdu dla tych wózków. Analogiczna sytuacja występuje u studentów z dysleksją. Są oni niepełnosprawni z powodu nieodpowiedniej organizacji zajęć i egzaminów, która uniemożliwia im zademonstrowanie swoich umiejętności¹⁸. Dla dobrego funkcjonowania studenta ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się w szkole wyższej istotne jest jego odpowiednie wsparcie. W Polsce sytuację tych studentów zaczęto analizować dopiero na przestrzeni kilku ostatnich lat¹⁹. Z tego

¹⁴ M. Kalmár, *Przyszłość Europejskiego Ruchu Dysleksji – problemy i perspektywy*, wykład zaprezentowany podczas ogólnopolskiej konferencji *Dysleksja jako zaburzenie neurorozwojowe, Przyczyny – skutki – pomoc*, Gdańsk 2015.

¹⁵ D. Pollak, *Studenci z dysleksją w Wielkiej Brytanii*, Biuletyn Polskiego Towarzystwa Dysleksji „Dysleksja” 2010, nr 1 (6), s. 9–11.

¹⁶ G. Reid, *Dysleksja*, Wydawnictwo K.E. LIBER, Warszawa 2005, s. 8.

¹⁷ R. Chamczyk, J. Daniel, G. Miłkowska, *Osiągnięcia uczniów kończących szkołę podstawową w roku 2013*, Centralna Komisja Egzaminacyjna, www.oke.krakow.pl/inf/filedata/files/2013_Sprawdzian.pdf (dostęp 9.10.2015).

¹⁸ *Best Resources for Achievement and Intervention re Neurodiversity in Higher Education*, www.brainhe.com/ (dostęp 5.05.2016).

¹⁹ Omawiane zagadnienie zostało podjęte m.in. w poniższych pozycjach bibliograficznych: M. Bogdanowicz, *Studenci z dysleksją na uczelniach europejskich*, Biuletyn Polskiego Towarzystwa Dysleksji „Dysleksja” 2010, nr 1 (6), s. 26–29; K.M. Bogdanowicz, M. Bogdanowicz, M. Pąchalska, *Studenci z dysleksją i ich słabe strony*, Biuletyn Polskiego Towarzystwa Dysleksji „Dysleksja” 2010, nr 1 (6), s. 12–14; M. Bogdanowicz, *Dysleksja w wieku dorosłym...*, s. 11–344; M. Ziemińska, *Wspomaganie studentów z dysleksją na Uniwersytecie Jagiellońskim*, Biuletyn Polskiego Towarzystwa Dysleksji „Dysleksja” 2012, nr 3 (14), s. 26–29.

względu relatywnie od niedawna w niektórych uczelniach istnieją biura ds. osób niepełnosprawnych, które oferują wsparcie studentom z dysleksją. Jednakże wsparcie to nie może być uznane za wzorcowe, gdyż model wsparcia nie jest rozbudowany. Natomiast w Wielkiej Brytanii istnieją odpowiednie przepisy prawne określające wsparcie oferowane przez szkoły wyższe studentom z dysleksją, tj.: „diagnoza dysleksji; indywidualna lub grupowa pomoc w uczeniu się; kontakt z nauczycielami terapii pedagogicznej; pomoc w zdobyciu środków materialnych; kursy doskonalące dla pracowników; wskazówki dla pracowników; przystępny sposób nauczania i oceniania”²⁰. Wsparcie społeczne można traktować jako bufor, który zmniejsza impet zdarzeń życiowych²¹. Jak wynika z badań, w Polsce możliwe byłoby osiągnięcie długofalowego wzrostu ekonomicznego, gdyby osoby z dyskalkulią otrzymywały odpowiednie wsparcie²².

Często studenci ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się nie wiedzą, jakie techniki uczenia się są dla nich najlepsze. Powinni mieć zatem możliwość uczestnictwa w warsztatach informacyjnych na ten temat, organizowanych np. przez biura ds. osób niepełnosprawnych. Studenci ze zdiagnozowaną dysleksją zdają pomyślnie egzaminy wtedy, gdy są zorganizowani i znają ogólny zarys materiału, dobrze zarządzają swoim czasem, używają odpowiednich metod nauki, uczą się w sposób zaplanowany i systematyczny²³.

Studenci ze zdiagnozowaną dysleksją wykazują w testach oceniających zdolności fonologiczne i metafonologiczne (z wyłączeniem testów badających słuch fonemowy) istotnie niższe wyniki niż studenci bez diagnozy tych trudności. Świadomość mocnych stron jest niezwykle ważna, tak jak i możliwości oraz aktywne działanie wobec występujących trudności, gdyż determinują one jakość funkcjonowania w życiu osobistym i zawodowym²⁴.

Badania porównawcze Johna R. Kirby’ego, Roberta Silvestriego, Beth H. Allingham, Rauna Parrili, Chantal B. La Fave przeprowadzone

²⁰ M. Bogdanowicz, *Dysleksja w wieku dorosłym...*, s. 194.

²¹ A. Antonovsky, *Rozwikłanie tajemnicy zdrowia, Jak radzić sobie ze stresem i nie zachorować*, IPIŃ, Warszawa 2005, s. 125–126.

²² B. Butterworth, *op.cit.*

²³ I. Smythe, *op.cit.*, s. 51.

²⁴ K.M. Bogdanowicz, M. Bogdanowicz, M. Pąchalska, *op.cit.*, s. 12–14.

wśród studentów ze zdiagnozowaną dysleksją, jak i bez takiej diagnozy, wykazały, że studenci bez zdiagnozowanej dysleksji znacznie lepiej radzą sobie z wyselekcjonowaniem głównych kwestii i z przygotowaniem się do testów niż studenci z dysleksją. Ponadto analiza wyników tych badań dowiodła, że to właśnie studenci z dysleksją są bardziej zaangażowani w naukę w porównaniu do studentów bez dysleksji. Wykazują większe zaangażowanie również w używaniu pomocy naukowych oraz w organizowaniu czasu przeznaczonego na naukę²⁵.

Największym wyzwaniem dla studenta ze zdiagnozowaną dysleksją jest czytanie tekstów, wybór istotnych informacji oraz pisanie i robienie notatek (wymagają one bowiem umiejętności jednoczesnego słuchania, koncentracji, selekcjonowania i organizowania otrzymywanych informacji)²⁶. Pomimo różnych problemów studenci z dysleksją odnoszą sukcesy edukacyjne (nieraz są one okupione poprawkami egzaminów czy choćby nawet semestru studiów). Takie osoby cechuje wytrwałość, radzenie sobie ze stresem oraz korzystanie ze wsparcia. Studenci z dysleksją mają świadomość, że podjęcie nauki w szkole wyższej będzie wymagało od nich wyłożonej pracy oraz pokonywania napotykaných trudności. Badania przeprowadzone przez Jane Kirk i Gavina Reida wykazują, że do mocnych stron osób z dysleksją można zaliczyć: kreatywność, myślenie krytyczne, ambicję, entuzjazm, dobre umiejętności interpersonalne, potrzebę osiągnięć²⁷.

Ponadto w innych badaniach naukowych (przeprowadzonych przez: Catyę von Károlyi, Ellen Winner, Wendy Gray, Gordona F. Shermana; Jane Kirk, Gavina Reida; Rodericka I. Nicolsona, Angełę J. Fawcett; Paula J. Gerbera, Ricka Ginsberga, Henry'ego B. Reiffa) wymienia się np. zdolności wzrokowo-przestrzenne, twórczość, ambicję oraz wytrwałość jako mocne strony osób dorosłych z dysleksją rozwojową²⁸. Potwierdzeniem

²⁵ J.R. Kirby, R. Silvestri, B.H. Allingham, R. Parrila, C.B. La Fave, *Learning Strategies and Study Approaches of Postsecondary Students With Dyslexia*, „Journal of Learning Disabilities” 2008, No. 41 (1), s. 85–96.

²⁶ I. Sorokosz, *Studenci z dysleksją, czyli bariery studenckiej kariery*, Biuletyn Polskiego Towarzystwa Dysleksji „Dysleksja” 2010, nr 1 (6), s. 21–23.

²⁷ M. Łockiewicz, *Funkcjonowanie dorosłych osób z dysleksją w miejscu pracy, w: Zrozumieć, żeby pomóc. Dysleksja w ujęciu interdyscyplinarnym*, red. G. Krasowicz-Kupis, I. Pietras, OPERON, Gdynia 2008, s. 226.

²⁸ M. Łockiewicz, M. Bogdanowicz, M. Pąchalska, K. Karasiewicz, *Studenci z dysleksją i ich mocne strony*, Biuletyn Polskiego Towarzystwa Dysleksji „Dysleksja” 2010, nr 1 (6), s. 16.

przedstawionych powyżej wyników badań może być to, że dyslektykami prawdopodobnie byli: Thomas Edison, Albert Einstein, Winston Churchill²⁹. Wśród znanych osób z dysleksją można wymienić także na przykład: Toma Cruise'a, Salmę Hayek, Whoopi Goldberg, Cher, Quentina Tarantino³⁰. Jednakże wyniki badań, które zostały przeprowadzone w głównej mierze na studentach (ze zdiagnozowaną dysleksją rozwojową i bez takiej diagnozy) z Trójmiasta, wykazują, że prawdopodobnie nie ma związku pomiędzy dysleksją rozwojową a wybitnymi zdolnościami³¹. Natomiast studenci z dysleksją wykazywali istotnie wyższy poziom aspiracji niż studenci bez dysleksji. „Wynik ten może świadczyć, że odnoszenie wybitnych sukcesów na różnych polach przez osoby ze specyficznymi trudnościami w czytaniu i pisaniu zależy bardziej od czynników motywacyjnych i osobowościowych niż poznawczych”³².

Występowanie dysgrafii może również oddziaływać na życie człowieka. „Zaburzenia te mogą się zmniejszać w wyniku intensywnych ćwiczeń grafomotorycznych. W wypadku braku ćwiczeń nasilają się wraz z wiekiem, niekiedy aż do zupełnej nieczytelności pisma”³³. Istotne jest zwrócenie społecznej uwagi na konsekwencje, które mogą wynikać z dysgrafii oraz uświadomienie społeczeństwu, że można próbować im przeciwdziałać³⁴.

Dysortografia może być problematyczna nie tylko w okresie nauki szkolnej, ale także podczas studiów. W trakcie wykładów studenci powinni bowiem sporządzać notatki. To właśnie w notatkach studentów z dysortografią występować będą prawdopodobnie różnego rodzaju błędy, które mogą być spostrzegane przez innych ludzi jako nieadekwatne do ich wieku, a także spowodować zniekształcenie przekazu wykładu (cyfry zwierciadlane, pomijanie liter w nazwiskach np. naukowców)³⁵.

²⁹ I. Smythe, *op.cit.*, s. 63.

³⁰ D. Nosowska, R. Kreczman-Madej, *5 największych problemów u dzieci. Poradnik dla nauczycieli, wychowawców i rodziców*, PHW Arystoteles, Warszawa 2009/2010, s. 15.

³¹ M. Łockiewicz, M. Bogdanowicz, M. Pačhalska, K. Karasiewicz, *op.cit.*, s. 16–17.

³² *Ibidem*, s. 17.

³³ A. Pawluk-Skrzypek, A. Onufrejów, *Problemy wychowawcze i zaburzenia dzieci w wieku szkolnym – wprowadzenie do problemu*, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa 2012, s. 70.

³⁴ I. Pietrowska, *Samoocena studentów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się*, w: *Poszukiwania badawcze doktorantów. Konceptualizacja, problematyzacja, operacjonalizacja*, red. K. Heland-Kurzak, Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej, Warszawa 2014, s. 93.

³⁵ *Ibidem*, s. 94.

Osoby, u których zdiagnozowano dyskalkulię, twierdzą, że odczuwają niepokój, lęk oraz brak chęci do współpracy z innymi ludźmi. Charakterystyczne dla nich jest także używanie strategii „wyuczonej bezradności”, oddawanie niechlujnych prac³⁶ oraz labilność wiedzy i osiągnięć. Poruszone powyżej problemy w istotny sposób komplikują normalne funkcjonowanie dorosłych osób z dyskalkulią, a zatem również studentów³⁷. Do niedawna nie było obowiązku zdawania matury z matematyki. Teraz taki przymus może uniemożliwić osobom z dyskalkulią dostanie się na wymarzony kierunek studiów. Osoba, która chce aplikować na artystyczny kierunek studiów, nie potrzebuje do tego rozwiniętych umiejętności matematycznych. Regulacje prawne powinny być zatem zmienione w taki sposób, aby dać osobom z dyskalkulią możliwość zamiany egzaminu z matematyki na egzamin z innego przedmiotu³⁸.

Aktualnie w Polsce nie ma odpowiednich regulacji prawnych gwarantujących bezpłatną pomoc psychologiczno-pedagogiczną osobom dorosłym ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się. W wybranych warszawskich uczelniach zostały przeprowadzone badania własne autorki niniejszego artykułu dotyczące funkcjonowania studentów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się w szkołach wyższych. Przebadanych zostało łącznie 157 osób. Respondentami byli wykładowcy akademicy (52% wszystkich respondentów) oraz studenci ze zdiagnozowanymi specyficznymi trudnościami w uczeniu się, jak i bez takiej diagnozy (48% wszystkich respondentów). Z badań wynika, że około 53% wszystkich badanych twierdzi, że w ich szkole wyższej powinny istnieć rozwiązania systemowe, które dotyczyłyby studentów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się. Niestety, tylko około 10% respondentów stwierdziło, że w ich szkole wyższej zostały wprowadzone powyższe rozwiązania systemowe. Aż 95% badanych osób nie знаło żadnych udogodnień technicznych bądź programów, które mogłyby ułatwić uczenie się studentom ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się. Jednakże 83% wszystkich respondentów wyraziło przekonanie, że studenci z tymi trudnościami

³⁶ A. Dudu-Spandek, *Dyskalkulia – praca z uczniem o orzeczonej dyskalkulii*, www.szkolap6.nazwa.pl (dostęp 30.10.2014).

³⁷ I. Pietrowska, *Samoocena studentów...*, s. 94.

³⁸ M. Bogdanowicz, *Sytuacja dzieci...*

powinni mieć możliwość korzystania z takich udogodnień. Tylko 11% badanych znało metody wydajniejszego nauczania i uczenia się osób ze specyficznymi trudnościami w uczeniu. W badaniach brało udział 23% respondentów ze zdiagnozowanymi specyficznymi trudnościami w uczeniu się. Blisko połowa badanych (47% respondentów) oświadczyła, że chciałaby uczestniczyć w warsztatach dotyczących efektywniejszego nauczania, łatwiejszego uczenia się oraz organizacji nauki w celu osiągnięcia pozytywnych wyników przez osoby ze specyficznymi trudnościami. Powyższe wyniki wykazały zainteresowanie wykładowców akademickich i studentów metodami pomocy osobom ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się kształcącym się w szkołach wyższych. Warto byłoby zatem wprowadzić rozwiązania systemowe dotyczące tej grupy osób w polskich szkołach wyższych³⁹.

Podsumowanie

Powyższa analiza materiałów źródłowych wykazała wzrost zainteresowania problematyką funkcjonowania studentów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się, zwłaszcza w aspekcie ich efektywniejszego kształcenia akademickiego. Badania przeprowadzone wśród wykładowców akademickich i studentów wykazały zasadność wdrażania systemów pomocy studentom z tymi trudnościami⁴⁰. Angela J. Fawcett i Margaret M. Meehan podkreślają fakt, że szkoła wyższa, która jest przyjazna studentom z dysleksją, wspiera ich, tworząc inkluzywne środowisko. Czyni się to w celu ułatwienia dostępu do programów nauczania oraz dania możliwości wykorzystania własnego potencjału⁴¹.

Słowa kluczowe: *specyficzne trudności w uczeniu się, funkcjonowanie w szkole wyższej, studenci*

³⁹ I. Pietrowska, *Uwarunkowania kształcenia akademickiego studentów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się*, Pilotażowe badania własne przeprowadzone na potrzeby przyszłej rozprawy doktorskiej, Warszawa 2014.

⁴⁰ *Ibidem*.

⁴¹ M. Bogdanowicz, *Dysleksja w wieku dorosłym...*, s. 201.

FUNCTIONING OF STUDENTS WITH SPECIFIC LEARNING DIFFICULTIES IN HIGHER EDUCATION INSTITUTION

Summary

The subject of my consideration is functioning of students with specific learning difficulties in higher education institution. The article presents the Polish and foreign source materials review. It has been concluded that the undertaken problem is rarely raised by researchers. My own pilot research carried out for the needs of my future PhD thesis showed that more than half of all respondents (academic staff and students with diagnosed specific learning difficulties, as well as without such diagnosis) believe that in their higher education institution should exist systemic solutions concerning students with specific learning difficulties. Unfortunately, only 10% of respondents said that in their higher education institution have been introduced these systemic solutions.

Keywords: *specific learning difficulties, functioning in higher education institution, students*

Translated by Izabela Pietrowska